

De geschiedenis van het Natuurhistorisch Museum Rotterdam

deel 1 Het prille begin

door
J.G.B. Nieuwenhuis

Nu het Natuurmuseum Rotterdam bijna 70 jaar na de oprichting eindelijk zijn definitieve huisvesting gevonden lijkt te hebben, vond Jan Nieuwenhuis het tijd om de dynamische geschiedenis eens op schrift te zetten. Als collectiebeheerder van het eerste uur, oud-bestuurslid en professioneel archivaris (en beheerder van het museumarchief) is hij als geen ander op de hoogte van de historie van het museum. In deze Straatgras deel 1 van een vervolgverhaal.

1 BEGINPERIODE TOT 1927

De wortels voor de belangstelling voor de natuurlijke historie in onze stad vindt men terug in het Bataafsch Genootschap voor Proefondervindelijke Wijsbegeerte, dat in 1769 alhier werd opgericht. Eén van haar eerste directeuren was de remonstrantse predikant ds. Cornelius Nozeman, die een bekwaam vogelkundige was. En dan denken wij onmiddellijk aan het beroemde en thans zeer kostbare werk 'Nederlandsche Vogelen' dat van 1770 tot 1829 in vijf delen, elk met 50 handgekleurde platen, in groot formaat verscheen; na Nozeman's dood in 1786 voortgezet door Sepp.

Rotterdamse Diergaarde

In 1826 kwam de Hortus Botanicus aan de Boomgaardslaan tot stand in verband met de stichting van de Geneeskundige School. Aan deze school waren verschillende plantkundigen verbonden zoals G.J. Mulder, W.H. de Vriese, F.A.W. Miquel, N.H. van Charante, C.A.J.A. Oudemans en N.P.W. Rauwenhoff. En niet te vergeten C. Witte, die gedurende het

gehele bestaan van de tuin tot 1870 hortulanus is geweest. Grote belangstelling voor natuurlijke historie had dr. C. Dalen, lid van het Bataafsch Genootschap, die in bezit was van een belangrijke verzameling insecten en schelpen. Hij was de stuwende kracht achter deze hortus. Inmiddels was in 1857 de Rotterdamse Diergaarde opgericht, die in bezit was van prachtige collecties. Zo ontving deze instelling in 1859 een grote schitterende verzameling tropische schelpen uit de Molukken en in 1882

Circulaire die uitnodigt tot het bijwonen van de oprichtingsvergadering van de 'Vereniging tot Oprichting en Instandhouding van een Museum voor Natuurlijke Historie te Rotterdam'

Datum, als postmerk.

L. S.

Nu langzamerhand in de Afdeling Rotterdam van de Nederlandsche Natuurhistorische Vereeniging, de plannen, om te geraken tot de oprichting van een Museum voor Natuurlijke Historie, vasteren vorm aannemen, hebben wij, ondergeteekenden, de eer, U uit te noodigen, een Vergadering bij te wonen met het doel om te komen tot het stichten van een „Vereeniging tot Oprichting en Instandhouding van een Museum voor Natuurlijke Historie te Rotterdam”.

Wij zenden deze uitnoodiging aan de leden van de Afdeling Rotterdam der N. N. V. en ook aan anderen, die ons belangstelling in deze zaak betoond hebben.

Wij hopen ten zeerste te mogen rekenen op Uwe bereidwilligheid om mee te werken tot een talrijke opkomst op deze vergadering, die gehouden zal worden op **Woensdag 11 Mei**, 's avonds **7.45** uur in de Geheerzaal van het Gemeenteziekenhuis aan den Coolsingel, ingang Crispijnlaan 94.

Dr. S. BIRNIE
G. VAN ROON
A. B. VAN DEINSE
Dr. D. GERHARDT
Mej. A. VAN WIJK DE VRIES

19 maart stelt drs. A.B. van Deinse voor de naam van Des Tombe aan het museum te verbinden. Het museumfonds bezit nu een bedrag van f 5000,- en thans vindt men het moment gekomen een vereniging in het leven te roepen.

Zelfstandige vereniging

De stichtingsvergadering zal op 11 mei plaats hebben en na een oproep van zes bestuurleden vindt een bijeenkomst plaats in de gehoorzaal van het gemeenteziekenhuis aan de Coolsingel, waaraan 23 personen deelnemen. Voorzitter Birnie legt uit wat het doel van deze bijeenkomst is. Langzamerhand zijn door de verschillende personen giften en jaarlijkse contributies toegezegd. Wordt nu de museumvereniging een onderdeel van de afdeling Rotterdam van de Nederlandsche Natuurhistorische Vereniging, dan zullen deze en later inkomende gelden en schenkingen het eigendom zijn van de afdeling Rotterdam. En mocht onverhoopt deze afdeling ophouden te bestaan, dan zouden deze bezittingen overgaan naar het hoofdbestuur van de landelijke vereniging, waardoor deze gelden een andere bestemming zouden kunnen krijgen, dan waarvoor zij gegeven zijn. Om dit te voorkomen is het goed een zelfstandige vereniging op te richten met het boven aangegeven doel. Met algemene stemmen wordt het voorstel aanvaard en krijgt de vereniging de naam van 'Vereniging tot Oprichting en Instandhouding van een Natuurhistorisch Museum te Rotterdam'. Daarna wordt overgegaan tot de benoeming van een bestuur; de zes ondertekenaars van de oproepingscirculaire, allen bestuursleden van de afdeling Rotterdam, worden gekozen benevens een zevende lid uit de vergadering. De samenstelling is dan als volgt:

dr. S. Birnie, voorzitter
 mej. J.M. Kalkman, secretaris
 G. van Roon, penningmeester
 drs. A.B. van Deinse, lid
 dr. D. Gerhardt, lid
 mej. A. van Wijk de Vries, lid
 mej. J.H. Haalebos, lid

gedisponneerd

Ondertekende
 (Naam) *Engelbrecht, W. A.*
 (Adres) *12, Rivierstraat Rotterdam*

verklaart zich bereid tot
 eene jaarlijkse bijdrage, groot f. *25.* voor het museum-histor. museum
 te Rotterdam
 een gift in eens, groot f
 welk bedrag hierbij gaat
 waarover U gelieve te disponeeren

W. Engelbrecht

DEN HEER G. VAN ROON, BERGWEG 167, ROTTERDAM.

De concept-statuten, ontworpen door Van Roon en in orde bevonden door mr. J. Coert, waren goedgekeurd. De minimumcontributie wordt vastgesteld op f 1,- opdat zoveel mogelijk personen de nieuwe vereniging zullen steunen. Later zal men bij het gemeentebestuur aankloppen om geld.

**Aanmeldingsformulier
 voor donateurs van het
 museumfonds**

Waarom Rotterdam?

Een week na de oprichting schreef Van Roon in de N.R.C. van 17 mei 1927 een artikel over het museum. Het doel is voorlopig gelden bijeen te brengen, welke zullen moeten dienen voor de oprichting en daarna voor het instandhouden van het museum. Aangezien velen zich afvroegen wat het nut was van een dergelijk museum hier ter stede, gaf Van Roon eerst een uiteenzetting van de geschiedenis van enige musea van natuurlijke historie in Nederland en noemde ook de verzameling van de Rotterdamse Diergaarde, die gehuisvest is in de bovenzaal van het sociëteitsgebouw. Deze bestaat uit een ethnografische verzameling, die eigenlijk in zo'n museum niet thuishoort, een belangrijke verzameling Nederlandse vogels en een grote collectie tropische schelpen. Maar, zal men zich afvragen, is nu Rotterdam wel juist de geschikte plaats om zo'n museum op te richten. Van Roon zegt zeer beslist ja.

(wordt vervolgd)